

スウェーデン語の強変化動詞

藪 下 紘 一

プロロゴス

本稿はスウェーデン語の強変化動詞について紹介し、動詞全体とどうかかわっているのか、又どうやっておぼえていったら良いのかを示したい。

ところが、幾つかの文法書を見ていくと、ドイツ語やオランダ語同様、変化系列の代表的な動詞をとりあげて覚えていくしか手はないとわかった。これが結論であるから、興味のない方はこれだけ読めば足りる。もう少し中味を見たい方は以下の記述を少々読んでいただきたい。

1. 動詞の変化

これは、Hans Lindholm の *Svensk grammatik* (Lund 1974³) に全動詞の変化表がのっていてわかり易い。(S.114-115)

1 から 3 までが弱変化動詞(規則動詞)、4 が強変化動詞である。

第1変化はスウェーデン語の全動詞80%以上を占め、増加しつつあり、この変化系列だけが唯一生産的だそう。

2 Aは語幹が有声子音で終る場合、2 Bは無声子音で終る場合で、この2は全動詞の約10%を占めている。

第3変化は少なくても全動詞の約1%位しかない。

スウェーデン語の強変化動詞 (載下)

図表 1

ÖVERSIKT ÖVER

<u>konjugation</u>	<u>infinitiv</u>	<u>imperativ</u>	<u>presens</u>	
1	(att) laga	laga !	lagar	
2 A	(att) stänga	stäng !	stänger	
2 B	(att) köpa	köp !	köper	
3	(att) sy	sy !	sy	
4 A	(att) skriva	skriv !	skriver	
4 B	(att) se	se !	ser	
4 C	(att) göra	gör !	gör	
4 D	(att) sätta	sätt !	sätter	

スウェーデン語の強変化動詞 (載下)

KONJUGATIONERNA

	<u>imperfekt</u>	<u>supinum</u>	<u>presens particip</u>	<u>perfekt particip</u>
	lagade	lagat	lagande	lagad lagat lagade
	stängde	stängt	stängande	stängd stängt stängda
	köpte	köpt	köpandd	köpt köpt köpta
	sydde	sytt	zyende	sydd sytt sudda
	skrev	skrivit	skrivande	skriven skrivet skrivna
	såg	sett	seende	sedd sett sedda
	giorde	giort	görande	giord giort giorda
	satte	satt	sättande	satt satt satta

スウェーデン語の強変化動詞 (藪下)

2. 第4変化動詞

第4変化が所謂強変化動詞である。全動詞の約8%がここに入る。この約8%の動詞について話がここで扱われている。

図表2

§ 521 Schema över vanliga VOKALVÄXLINGAR INOM DEN 4:e KONJUGATIONEN

Grupp	Infinitiv	Preteritum	Supinum	Perf. part	
1)	1	\bar{i} skriva bli(va)	\bar{e} skrev blev	\bar{i} skrivit blivit	\bar{i} skriven bliven
	2	(j)u, y biuda frysa supa	ö bjöd frös söp	u bjudit frusit supit	u bjuden frusen -supen
	3	ī springa dricka	ǣ sprang drack	ū sprungit druckit	ū sprungen drucken
	4	a fara ta(ga)	o for tog	a farit tagit	a faren tagen
	5	ä bära stjåla	a bar stal	u burit stulit	u buren stulen
	6	o komma sova	o kom sov	o kommit sovit	o kommen
	7	å gå få	i gick fick	å gått fått	å gången fangen
	8	å lå	ä lät	å låtit	å -låten

スウェーデン語の強変化動詞 (蔽下)

これはストックホルム大学のスタッフが書いたdeskriphve svensk grammatiks. 96) にのっているもので、よく使われる第4変化動詞の変化系列である。このうちで更によく使われているのは1～3の変化系列である。これ以外にも変化系列はある。

第4変化の特徴を見てみると、

- a. 不定詞が -a で終わっていれば、不定詞の語幹はこの -a をとったものだ。この語幹に -er をつけると現在形になる。
- b. 不定詞が -a 以外の母音で終わっていれば (gå, se etc.) 語幹は不定詞と一致し、現在形はこの語幹に -r だけをつける。
- c. 第4活用の動詞に典型的なのは語幹母音の交替である。過去形は語尾をつけないで形成される。

ここに Lindholm の強変化動詞表を転載させてもらうが、ここには単純動詞形のみがあるが前綴のついた総合動詞は入っていない。約180語位があがっているが、複合動詞を加えると数はもっと増える。

infinitiv	presens	imperfekt	imperfekt plural	supinum	perfekt particip
be(dja)	be(de)r	bad	bå do	bett	-bedd
begrava	begraver	{ begravde begrov	begrovo	begrav(i)t	{ begravd begraven
binda	binder	band	bundo	bundit	bunden
bita	biter	bet	bet	bitit	biten
biuda	biuder	bjöd	bjödo	biudit	bjuden
bli(va)	bli(ve)r	blev	blevo	blivit	bliven
bringa	bringa	{ bringade bragta		{ bringat bragt	{ bringad bragd
brinna	brinner	brann	brunno	brunnit	brunnen
brista	brister	brast	brusto	brustit	brusten
bryta	bryter	bröt	bröto	brutit	bruten
bära	bär	bar	buro	burit	buren

スウェーデン語の強変化動司 (載下)

böra	bör		borde	bort	—
dimpa	dimper	damp	dumpo	dumpit	—
dra(ga)	dra(ge)r	drog	drogo	dragit	dragen
dricka	dricker	drack	drucko	druckit	drucken
driva	driver	drev	drevo	drivit	driven
drypa	dryper	{ dröp	drypte dröpo	{ drypt drupit	{ drypt drupen
duga	duger	{ dög	dugde dögo	dugt	—
dvälas	dvälj(e)s		{ dväljdes dvaldes	{ dväljts dvalts	—
dyka	dyker	{ dök	dykte döko	dykt	—
dö	dör	dog	dogo	dött	—
dölja	döljer		dolde	dolt	dold
falla	faller	föll	föllo	fallit	fallen
fara	far	for	foro	farit	faren
finna	finner	fann	funno	funnit	funnen
finnas	finn(e)s	fanns	funnos	funnits	—
flyga	flyger	flög	flögo	flugit	-flugen
flyta	flyter	flöt	flöto	flutit	-fluten
fnysa	fnyser	{ fnös	fnyste fnöso	fnyst	—
frysa	fryser	{ (tekniskt) frös	fryste fröso	{ fryst frusit	{ fryst frusen
få	få r	fick	fingo	få tt	-få dd
förgäta	förgäter		förgat*	förgätit	förgäten
förnimma	förnimmer	förnam	förnummo	förnummit	förnummen
försvinna	försvinner	försvann	försvunno	försvunnit	försvunnen
poetiskt:					
svinna	svinner	svann	svunno	svunnit	svunner
gala	gal	gol	golo	gal(i)t	—

スウェーデン語の強変化動詞 (戴下)

ge,giva	g(iv)er	gav	gåvo	gett,givit	given
gitta	gitter	gitte,gittade,gat		gittat	—
giuta	giuter	göt	göto	giutit	gjuten
glida	glider	gled	gledo	glidit	-gliden
glädja	gläd(j)er		gladde	glatt	gladd
imperativ:gläd!					
gnida	gnider	gned	gnedo	gnidit	gmiden
gripa	griper	gred	grepo	gripit	gripen
gråta	gråter	grät	gråto	gråtit	-gråten
gå	går	gick	gingo	gått	gången
göra	gö		gjorde	gjort	gjord
ha(va)	ha(ve)r		hade	haft	-havd
heta	hrter		hette	hetat	—
hinna	hinner	hann	hunno	hunnit	hunnen
hugga	hugger	högg	höggo	huggit	huggen
hålla	håller	höll	höllo	hållit	hållen
id(a)s	id(e)s		iddes	itts	—
klinga	klingar	{	klingade	{klingat	{-klingad
		klang	klungo	{klungit	{-klungen
kliva	kliver	klev	klevo	klivit	-kliven
klyva	klyver	klö	klövo	kluvit	kluven
kläcka	kläcker(=spritte)	{kläckte		kläckt	kläckt
		{klack			—
knipa	kniper	knep	knepo	knipit	knipen
knyta	knyter	knöt	knöto	knutit	knuten
komma	kommer	kom	kommo	kommit	kommen
krypa	kryper	kröp	kröpo	krupit	krupen
kunna	kan		kunde	kunnat	—

スウェーデン語の強変化動詞 (戴下)

kvida	kvider	{ kved	kvidde	kvedo	kvidit	—
kväda	kväder	{ kvad	kvädde	kvado	kvädit	kväden
kvälja	kväljer (=plåga;klandra)	{	kväljde		{ kväljt	{ kväljd
			kvalde		{ kvalt	{ kvald
le	ler	log	logo		lett	—
led(a)s	{ led(e)s		leddes		letts	—
less	{ less					
leva	lever		levde		lev(a)t	-lev(a)d
{ lida	lider	led	ledo		lidit	liden
ligga	ligger	låg	lago		legat	-legad
liuda	liuder	liöd	ljödo		ljudit	-ljuden
ljuga	ljuger	ljög	ljögo		ljugit	-ljugen
ljuta	ljuter	ljöt	ljöto		ljutit	—
lyda	lyder	{ löd	lydde	lödo	lytt	lydd
lyss	lyss		lyddes	imperativ:lyss!		
(Poetiskt för lyssna)						
låta	låter	lät	läto		låtut	-låten
lägga	lägger		la(de)		lagt	lagd
löpa	löper	{ lopp*	löpte	lupo*	{ löpt	—
					{ lupit*	-lupen
—	må		mätte		—	—
(vara tvungen)	måste		måste		måst	—
niga	njger	reg	nego		nigit	—
njuta	njuter	njöt	njöto		njutit	njuten
nypa	nyper	nöp	nöpo		nupit	nupen
nysa	nyser	{ nös	nyste	nöso	{ nys(i)t	—
					{ nusit	—
pipa	piper	pep	pepo		pipit	—
rida	rider	red	redo		ridit	riden

スウェーデン語の強変化動詞 (載下)

rinna	rinner	rann	runno	runnit	runnen
riva	river	rev	revo	rivit	riven
ryka	ryker	{ röko	rykte röko	{ rykt rukitt	-rökt
rysa	ryser	{ röso	ryste röso	ryst	—
ryta	ryter	röt	röto	rutit	ruten
se	ser	såg	sågo	sett	sedd
simma	simmar	{ sam	simmade summo	{ simmat summit	summer
sitta	sitter	satt	sutto	{ suttit setat	-sutton
sjuda	sjuder	siöd	sjödo	sjudit	sjuden
sjunga	sjunger	sjöng	sjöngo	sjungit	sjungen
sjunka	sjunker	sjönk	sjönko	sjunkit	sjunken
skilja	skiljer		skilde	skilk	skild
skina	skiner	sken	skeno	skinit	—
skjuta	skjuter	sköt	sköto	skjutit	skjuten
skola	ska(II)		skulle	skolat	—
skrida	skrider	skred	skredo	skridit	skriden
skrika	skriker	skrek	skreko	skrikit	-skriken
skriva	skriver	skrev	skrevo	skrivit	skriven
skrympa	skrymper		skrympte	{ skrympt skrumpit	{ skrympt skrumpen
skryta	skryter	skröot	skröto	skrutit	skruten
skvätta	skvätter	skvälvde,skvatt		skvätt	skvätt
skälva	skälver	skälvde,skalv		skalvt	—
skära	skär	skar	skuro	skurit	skuren
slinka	slinker	slank	slunko	slunkit	slunken
slinta	slinter	slant	slunto	sluntit	—
slippa	slipper	slapp	sluppo	sluppit	-sluppen

スウェーデン語の強変化動詞 (藪下)

slita	sliter	slet	sleto	slitit	sliten
sluka	slukar	{ slök	slukade slöko	slukat	slukad
sluta (=stänga)	sluter	slöt	slöto	slutit	sluten
slå	slår	slog	slogo	slagit	slagen
slåss	slåss	slogs	slogos	slagits	—
imperativ: slåss !					
smita	smiter	smet	smeto	smitit	—
smyga	smyger	smög	smögo	smugit	-smugen
smälla	smäller (=knalla)	{ smällde small		smällt	smälld
smälta	smälter	{ smälte smalt	smulto	{ smält smultit	smält
smörja	smörjer		smorde	smort	smord
snyta	snyter	snöt	snöto	snutit	snuten
sova	sover	sov	sovo	sovit	—
spinna	spinner	spann	spunno	spunnit	spunnen
spricka	spriccker	sprack	sprucko	spruckit	sprucken
sprida	sprider	{ spridde spred	spredo	spritt	spridd
springa	springer	sprang	sprungo	sprungit	sprungnen
spritta	spritter	spratt	sprutto	spruttit	—
spörja	spörjer		sporde	sport	spord
sticka	sticker	stack	stucko	stuckit	stucken
stiga	stiger	steg	stego	stigit	-stigen
stinga	stinger	stang	stungo	stungit	stungen
stinka	stinker	stank	stunko	—	—
stjåla	stjål(er)	stal	stulo	stulit	stulen
strida	strider	{ stridde stred	stredo	{ stritt stridit	-stridd
stryka	stryker	strök	ströko	strukit	struken

スウェーデン語の強変化動詞 (載下)

stupa	stupar	{	stupade	stupa	stupad
		stöp	stöpo		
stå	står	stod	stodo	stått	-stådd
städi(a)	städ(j)er		stadde	statt	stadd
stöd(j)a	stöd(j)er		stödde	stött	stödd
imperativ: stöd!					
suga	suger	sög	sögo	sugit	sugen
supa	super	söp	söpo	supir	-supen
svida	svider	sved	svedo	svidit	—
svika	sviker	svek	sveko	svikit	sviken
svälja	sväljer		{sväljde svalde	{sväljt svalt	{sväljd svald
svälta	svälter	{	svälte	svultit	svulten
		svalt	svulto		
svär(j)a	svä(j)er	svo	svoro	svurit	svuren
säga	säger		sa(dd)	sagt	sagd
sälja	säljer		sälde	sålt	såld
sätta	sätter		satte	satt	satt
ta(ga)	ta(ge)r	tog	togo	tagit	tagen
tiga	tiger	teg	tego	{tegat tigit	-tegen
tjuta	tjuter	tjöt	tjöto	tjutit	—
tryta	tryter	tröt	tröto	trutit	-truten
tvinga	tvingar	{	tvingade	{tvingat tvungit	{tvingad tvungen
		tvang	tvungo		
två	tvår		tvädde	{svått tvagit	{tvåd tvagen
talja	täljer (=berätta;räkna)	{	täljde talde*	{täljt talt*	{täljd tald*
tämja	tämjer	{	täm(j)de tamde	{täm(j)t tamt	{täm(j)d tamd
—	tör		torde	tort	—
töras	törs		tordes	torts	—

スウェーデン語の強変化動詞 (藪下)

vara	är	var	voro	varit	—
varda	varder	vart	vordo	—	vorden
veta	vet		visste	vetat	—
vetta	vetter		vette	vettat	—
* ålderdomliga former					
vika	viker	vek	veko	{ vikt vikit	{ vikt viken
vilja	vill		ville	velat	—
vina	viner	ven	veno	vinit	—
vinna	vinner	vann	vunno	vinnit	vunnen
vrida	vrider	vred	vredo	vrididit	vriden
välja	väljer		valde	valt	vald
vämjas	vämjes		väm(j)des	—	—
vänja	vänjer		vande	vant	vand
växa	växer		{ växte vuxo	{ växt vuxit	vuxen
äta	äter	ät	åto	ätit	äten

(星印は古形を表わす)

これをみると、過去形で次第に規則動詞形に変わりつつあるものも多い。尚過去形複数形は現在は口語では殆んど使われず、文語で少々、そして昔話等では古さを残していて、よく出て来る。

上記の表はアルファベット順に並べただけだが、ここに一寸変わった変化系列を、supinum の語尾で3大別し、それを更に幾つ母音が変わるかによって分け、最後に母音の変化系列を語幹の母音によって15系列に分類している表があるので転載させてもらう (Dlof Thovell, svensk grammatik, Stokholm, 1973)。

スウェーデン語の強変化動詞 (載下)

Vokalväxling	Infinitiv	Preteritum singularis	Preteritum pluralis	Perfekt particip	Supinum
1. Supinum på-it					
a) Två vokaler:					
i e e i	bita	bet	beto	biten	bitit
u/ y ö ö u	bjuda	bjöd	bjödo	bjuden	bjudit
	flyga	flög	flögo	flugen	flugit
a o o a	draga	drog	drogo	dragen	dragit
a/ å ö ö a/ å	fala	föll	föllo	fallen	falit
	hålla	höll	höllo	hållen	hållit
å ä ä å	gråta	grät	gräto	begråten	gråtit
ä ä ä ä	äta	ät	åto	uppäten	ätit
b) Tre vokaler:					
i/ ä a u u	finna	fann	funno	funnen	funnit
	bära	bar	buro	buren	burit
ä o u u	svära	svor	svuro	svuren	svurit
i a å i	give	gav	gåvo	given	givit
c) En vokal:					
	komma	kom	kommo	kommen	kommit
	sova	sov	sovo	—	sovit
2. Supinum på-tt					
a) Tvåvokaler:					
å i i å	gå	gick	gingo	gangen	gått
e/ å/ ö ö e/ å/ ö	le	log	logo	beledd	lett
	stå	stod	stodo	påstådd	stått
	dö	dog	dogo	—	dött
e å å e	se	såg	sågo	sedd	sett
b) The vokaler:					
e a å e	bedia/ be	bad	bådo	ombedd	bett/ bedit
3. Supinum på-at					
i å å e	ligga	låg	lågo	förlegad	legat

スウェーデン語の強変化動詞（藪下）

これが一番くわしい。ただ supinum の語尾で分けて、その他の語形を推するのは、賛同しかねる。-it で終るもの一つをとっても11系列がそこに属している。他形を類推するのはなかなかむつかしい。ただこの系列で総てであるから、これを覚えるのは有役である。

他のゲルマン系の言語でもそうだが覚えるのに、ロイヤル・ロードがあったり、ショート・カットがある訳ではない。時間をかけるしかない。

図表- 3

Grundzüge der neuhochdeutschen Grammatik

vokal ⁴	der II. Stammform			
der I. Stammform	i	i	o	o
ei	greifen/griff (gegriffen) 24 mal ¹	1) steigen/stieg (gestiegen) 16 mal 2) heiben/hieβ (geheiben) 1 mal		
au		laufen/lief (gelaufen) 2 mal	saufen/soff (gesoffen) 1 mal	saugen/sog (gesogen) 3 mal
ā, ä		blasen/blies (geblasen) 4 mal		gären/gor (gegoren) 2 mal
a	fangen/fing (gefangen) 3 mal	fallen/fiel (gefallen) 3 mal	erschallen/erscholl (ershollen) 1 mal	
ē	gehen/ging (gegangen) 1 mal			bewegen/bewog (bewogen) 5 mal
e			flechten/flocht (geflochten) 7 mal	
ī			fließen/floβ (geflossen) 11 mal	biegen/bog (gebogen) 11 mal

スウェーデン語の強変化動詞 (藪下)

3. ドイツ語の場合を少々

以下にあげた表は kleine Enzyklopädie Die Deutsche Sprache (1970; Leipzig) の2巻目によっている表だが、不勉強にしてこうした図表ははじめて見た。ここでは過去形のうち、II. Stammform の所だが、音素的(強変化的)を過去形成ということだ。それに対して形態的(弱変化的)過去形成があるが、これは規則動詞であってここでは問題にしていない。

この強変化動詞は約160~200語を挙げている。

Die Wortarten(Wortklassen)

a	ä	u	ü
	gebren/gebar (geboren) 1 mal		graben/grub (gegraben) 5 mal
			schaffen/schuf (geschaffen) 4 mal
stehen/stand (gestanden) 1 mal	1) nehmen/nahm (genommen) 1 mal 2) stehlen/stahl (gestohlen) 3 mal 3) geben/gab (gegeben) 6 mal	werden/wurdd (geworden) 1 mal	
helfen/half (geholfen) 9 mal	1) brechen/brach (gebrochen) 6 mal ² 2) messen/maß (gemessen) 4 mal		
	liegen/lag (gelegen) 1 mal		

スウェーデン語の強変化動詞 (戴下)

i		klmmen/klomm (geklommen) 2 mal
ō, ȝ	stoβen/stieβ (gestoβen) 1 mal	schwören/schwor ² (geschworen) 1 mal
o, ȝ		erlöschen/erlosch (erloschen) 1 mal
ū, ū	rufen/rief (gerufen) 1 mal	lügen/log (gelogen) 2 mal

1 Etwa 24 verschiedene Verben folgen diesem Typ

2 Hinzu kommt stecke, wo sich nur im Präteritum unter dem Einfluß von stechen eine starke Form (stakneben steckte) findet, im Partizip hingegen die alte Form des ursprünglich schwachen Verbs (gesteckt).

8. - 2: Erste und zweite Stammformen der starken Verben (nach J. Erben)

この表は不定詞の語幹母音を縦に、過去の母音を横に置いて分類したもののだが、過去分詞形は () の中入っている。werden のように混合変化動詞も顔を出している。

Helbig. Buscha (Deutsche Grammatik, 10版, Leibzig) や, Engel の Deutsche Grammatik TOKYO にも出て来るが, 両方共アルファベット順にのせている。

エピロゴス

ある英学者が論文を書いた。結論を一言で言うとうなるか、と質問したところ、(全文を) 読めばわかる、といていた。然し結論というのはそんなものではなくて簡潔なものではなかろうか。言語学ではよく 3C ということを使うが、compact とあと 2 つである。それが良いとされている。

スウェーデン語の強変化動詞 (藪下)

1) finden/fand (gefunden) 19 mal	1) bitten/bat (gebeten) 2 mal	schinden/schund (geschunden) 1 mal
2) beginnen/begann (begonnen) 7 mal	2) sitzen/saß (gesessen) 1 mal	
		schwören/schwur ² (geschworen) 1 mal
	kommem/kam (gekommen) 1 mal	
	tun/tat (getan) 1 mal	

3 Neben aas Präteritum schwur, welches die mittelhochdeutsche Form swuor fortsetzt, isi in neuerer Sprache auch schwor getrten;Einfluß von geschworen und das Besterben, vom Substantiv Schwur zu scheiden, mögen im Spiele sein.

4 Querstrich bezeichnet Länge des Vokals.